

SER-advies over pensioen en medezeggenschap

‘Instemmingsrecht pensioen uitbreiden’

De or moet een dikkere vinger in de pap krijgen bij pensioenregelingen, zo luidt het advies van de SER aan staatssecretaris Klijnsma. De SER adviseert bij het instemmingsrecht het verschil tussen pensioenuitvoerders te laten vervallen. Ook moet de werkgever een wettelijke informatieplicht krijgen over de ontwikkelingen rond het pensioen.

Door Loek Kusiak

Bij de ene pensioenuitvoerder wel invloed mogen uitoefenen op het pensioen, bij de andere weer niet. De huidige bevoegdheden van de or rondom de pensioenrechten van werknemers zijn voor veel ondernemingsraden een bron van onduidelijkheid en frustratie. Maar daar komt spoedig een einde aan als staatssecretaris Klijnsma (SZW) instemt met het recente advies van de SER-commissie ‘Instemmingsrecht or over de arbeidsvoorwaarde pensioen’. De commissie – gevormd door vertegenwoordigers van werknemers, werkgevers en Kroonleden – onderstreept namelijk de wens van de staatssecretaris om geen onderscheid meer te maken tussen pensioenuitvoerders inzake het instemmings-

recht. Ook moet de werkgever volgens de SER een wettelijke informatieplicht krijgen naar de or op het gebied van pensioenen.

Deze aanbevelingen zijn een belangrijke versterking van de medezeggenschap. Ze zijn meer dan welkom in een tijd dat er door de kredietcrisis barsten in de pensioenzekerheid zijn ontstaan. Het kabinet vindt dat het vertrouwen in de houdbaarheid en betaalbaarheid van ons pensioenstelsel moet terugkeren. Zo komt er een aanpassing van de Pensioen-

wet op het onderdeel ‘uitvoering’ en moet de voorlichting over pensioenen naar werknemers en gepensioneerden verbeteren. Sinds juli is ook de ‘Wet versterking bestuur pensioenfondsen’ volledig van kracht. Die kan weer invloed hebben op de medezeggenschap rond pensioenregelingen. Alle reden dus om opnieuw het instemmingsrecht onder de loep te nemen.

Fundamenteel herzien

In 2013 heeft de Tweede Kamer al een amendement aangenomen voor uitbreiding van het instemmingsrecht bij pensioenbesluiten. Begin dit jaar vroeg de staatssecretaris de SER om advies over een meer fundamentele herziening

van de medezeggenschapsregeling. Die regeling is nu een “verbrokkeld en weinig eenduidig geheel”, aldus Klijnsma. Zowel voor de werkgever als de or moet volstrekt helder zijn

wanneer wel en wanneer niet instemmingsrecht of adviesrecht over pensioenen vereist is. Het instemmingsrecht van de or is nu uitgesmeerd over diverse wetten en regels.

Het vertrouwen in de houdbaarheid van ons pensioenstelsel moet terugkeren

Het zit in artikel 27 van de WOR, in de Pensioenwet, in de 'Principes voor goed pensioenfondsbestuur' en sinds kort ook in de Code Rechtstreeks verzekerde regelingen. Daar is dus nauwelijks wijs uit te worden. Verder is de inhoud van een pensioen vastgelegd in een pensioenovereenkomst en de uitvoering in een uitvoeringsovereenkomst, die onder meer aangeeft hoe de premie wordt vastgesteld en wat er gebeurt als de werkgever niet op tijd zijn premies afdraagt. In de praktijk is de grens tussen pensioen- en uitvoeringsovereenkomst moeilijk te trekken en heeft de or vaak het nakijken als de uitvoering van het pensioen verandert. Het beste nog is het instemmingsrecht van de or geregeld bij een voorgenomen besluit van de werkgever tot vaststelling, wijziging of intrekking van een pensioenregeling die door een verzekeringsmaatschappij of een premiepensioeninstelling (PPI) wordt uitgevoerd. De or hoeft wettelijk niet geraadpleegd te worden bij verandering van afspraken over pensioen dat is ondergebracht bij een verplicht bedrijfstakpensioenfonds, zoals in de bouw of de metaal. Dat hoeft niet direct een probleem te zijn omdat de vakbonden, die mede het bestuur van het pensioenfonds vormen, bij deze veranderingen betrokken zijn. Ook als het pensioen door de werkgever via een ondernemingspensioenfonds (OPF) is geregeld (zoals bij Shell, KPN of Philips) heeft de or daar niet altijd een rol in. Nederland telt nog rond de driehonderd OPF's, een dalend aantal.

Beleggingsresultaten

Geruchtmakend is de controverse die speelde tussen de cor en de bestuurder van oliegigant Shell. De cor kon in juni 2013 niet meer doen dan de directie 'dringend te verzoeken' niet door te gaan met een nieuwe pensioenregeling voor nieuwe medewerkers. Onder het nieuwe regime zou de hoogte van het pensioen voor nieuw personeel namelijk afhankelijk worden van de beleggingsresultaten. Daarmee zou het risico volledig bij de werknemers komen te liggen. Door het Tweede Kamer-lid Omtzigt (CDA) werd naar aanleiding van de Shell-route in de Kamer een amendement ingediend (en aangenomen). Maar dat zorgde nog niet voor een wettelijk instemmingsrecht bij wijziging

van de afspraken in een ondernemingspensioenfonds als dat van Shell. Shell zette de nieuwe pensioenregeling overigens door nadat de cor er geen heil meer in zag verder te overleggen.

Het instemmingsrecht van de or bij ondernemingen die zich vrijwillig aansluiten bij een pensioenfonds dat in de cao is geregeld, geldt alleen voor het vaststellen van de afspraken over pensioenen. Het instemmingsrecht geldt weer niet voor het wijzigen van de afspraken. Die kunnen eenzijdig veranderd worden door de werkgever, dus zonder collectieve overeenstemming tussen de sociale partners. Bij het wijzigen van een pensioenregeling gaat het vaak om belangrijke zaken, zoals de vaststelling van de premie, uitkering of kapitaal, of nadere eisen voor partnerpensioen en het toekennen van toeslagen. Als een pensioen 'vermagert' heeft de or dus in veel gevallen het nakijken vanwege het ontbreken van instemmingsrecht bij pensioenveranderingen.

Historisch gegroeid

Het SER-advies moet de historisch gegroeide verschillen in instemmingsrecht bij de diverse pensioenuitvoerders en de ondoorzichtigheid voor de or opheffen. De SER volgt het voornemen van de staatssecretaris het instemmingsrecht bij pensioenregelingen te vereenvoudigen en verhelderen. Hoe dan de lacune bij het instemmingsrecht op te heffen? Door, luidt de aanbeveling van de SER, de bestaande formulering in het instemmingsrecht, namelijk: 'regelingen met de betrekking tot een pensioenverzekering' te veranderen in 'regelingen met betrekking tot een pensioenovereenkomst'. Dat is veel algemener. Hierdoor krijgt de or instemmingsrecht bij het vaststellen, wijzigen of intrekken van regelingen voor een pensioenovereenkomst, ongeacht de pensioenuitvoerder. Gelijke monniken, gelijke kappen dus. Hiervoor is een aanpassing nodig van artikel 27 lid 1a van de WOR, met als effect een belangrijke versterking van de medezeggenschap.

Zoals gezegd is de grens tussen de inhoud (de pensioenovereenkomst) en de uitvoering van de pensioenregeling (de uitvoeringsovereenkomst) lastig te trekken. Daarom adviseert de SER - "als elegante oplossing" - om de werkgever en de or zelf te la-

ten bepalen welke onderdelen van de uitvoering deel uitmaken van de inhoud van de pensioenovereenkomst. Is zo'n afspraak eenmaal gemaakt, dan is een besluit tot vaststelling, wijziging of intrekking van die uitvoeringsaspecten instemmingsplichtig.

Informatieplicht

De SER vindt dat in de WOR een informatieplicht voor de werkgever moet worden opgenomen. Die verplicht de werkgever om de or tijdig en op eigen initiatief op de hoogte te brengen wanneer hij de uitvoeringsovereenkomst wil wijzigen. De or kan dan beoordelen of de voorgenomen wijziging als instemmingsplichtig moet worden beschouwd.

Wanneer een or vindt dat het onderbrengen van het pensioen bij bijvoorbeeld een belegger niet verstandig is, moet de or bewijzen dat zo'n voornemen negatief uitpakt voor de arbeidsvoorwaarde pensioen. Komen partijen hier niet uit, dan staat voor de or altijd nog de gang naar de kantonrechter open. Ook als de werkgever straks zijn informatieplicht verzuimt, kan de or naar de kantonrechter stappen.

De SER-commissie wijst de ondernemer en de or ook op bestaande rechten die vaak niet of onvoldoende gebruikt worden, zoals het recht op scholing en vorming, het raadplegen van deskundigen en het maken van afspraken over extra instemmingsrechten in een ondernemingsovereenkomst. De WOR geeft de or en de werkgever de vrijheid om afspraken te maken over uitbreiding van instemmingsrechten, ofwel het zogenoemde bovenwettelijk instemmingsrecht. Verder heeft de or nog een pressiemiddel in handen, door te wachten met de definitieve instemming met veranderingen in de pensioenovereenkomst totdat de veranderingen volgens de or correct en transparant in de uitvoeringsovereenkomst zijn vertaald.

De staatssecretaris zal binnen enkele maanden op het advies reageren en naar verwachting in het najaar met een wetsvoorstel komen. De SER-commissie Bevordering Medezeggenschap zal dit najaar een voorlichtingsdocument opstellen dat de rol van de or en de ondernemer rond pensioenregelingen verheldert.

Het SER-advies is te vinden op www.ser.nl, onder Publicaties, Adviezen.